

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

**Компаративний аналіз перекладу концепту чорт/鬼 в українській та
китайській фразеологічних системах**

*Кваліфікаційна робота на здобуття
освітнього ступеня «Бакалавр»
студентки IV курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності 035 «Філологія» / 035.06
«східні мови та літератури (переклад
включно)»
освітньої програми «Китайська мова і
література та переклад, англійська
мова»*

П'янтак Марини Михайлівни

***Науковий керівник:
к. філол.н., асист. Нечипоренко Б. Ю.***

***Рецензент:
асист. Ісаєв С. С.***

«Допущено до захисту»
Протокол засідання кафедри
Мов і літератур Далекого Сходу
та Південно-Східної Азії
Протокол №11 від 24 травня 2023 р.
Завідувач кафедри _____ доц. Ісаєва Н. С.

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Термінологічний апарат та історія дослідження питання фразеології.....	6
1.1. Фразеологія як лінгвокультурологічне явище.....	6
1.2. Концепт та відображення мовної картини світу через фразеологічне втілення концептів.....	11
1.3. Історія дослідження питання фразеології в українському та китайському мовознавстві.....	16
1.4. Особливості перекладу фразеологічних одиниць з китайської на українську мову.....	19
Висновок до першого розділу.....	24
РОЗДІЛ 2. Лексико-семантичні характеристики концепту чорт в українській та китайській фразеології.....	26
2.1. Семантичне поле концепту «чорт» в китайській культурі.....	26
2.2. Аксіологічне позиціювання концепту «чорт» у китайській фразеології.....	28
2.3. Культурно-марковані конотації концепту «чорт» у китайській фразеології.....	35
Висновок до другого розділу.....	39
ВИСНОВКИ.....	41
ДЖЕРЕЛА.....	44
ДОДАТКИ.....	47

ВСТУП

Актуальність теми. Тема є вкрай актуальною і важливою у сучасному лінгвістичному дослідженні. Соціокультурні зв'язки України та Китаю стають все більш щільними, а розуміння та переклад фразеологічних одиниць допомагають розглянути та зрозуміти їх через призму фразеології.

По-перше, ця тема є актуальною з культурологічного погляду, оскільки в Україні та Китаї концепт «чорт» та «鬼» мають багатозначне значення, що походить з глибоких культурних, релігійних та міфологічних традицій. Розуміння цих концептів у фразеологічних одиницях відображає особливості менталітету, вірувань та світогляду народів, що вивчаються.

По-друге, з точки зору перекладознавства, ця тема є актуальною через складність перекладу фразеологічних одиниць з концептом «чорт» або «鬼». Вона вимагає не лише майстерності в мовах перекладу, але й глибокого розуміння культурного контексту, що створюється цими концептами. Правильне відтворення семантики та емоційного забарвлення в перекладі фразеологічних одиниць з даними концептами є складним викликом для перекладачів.

Таким чином, вивчення та порівняння перекладу фразеологічних одиниць з концептом «чорт» або «鬼» українською та китайською мовами є актуальним завданням, яке вимагає глибокого аналізу, лінгвістичної компетентності та культурного розуміння. Результати цього дослідження можуть принести вагомий внесок у сучасну лінгвістику, перекладознавство та міжкультурну комунікацію.

Метою даного дослідження є проведення компаративного аналізу перекладу концепту «чорт/鬼» в українській та китайській фразеологічних системах. Головною метою є виявлення специфічних особливостей перекладу фразеологічних одиниць з даною концепцією, з'ясування семантичних та культурних перекладових варіантів, а також визначення ступеня еквівалентності між мовами. Дослідження спрямоване на розкриття впливу культурних

особливостей та лінгвістичних факторів на процес перекладу даного концепту, що сприятиме поглибленню розуміння міжкультурних відмінностей та поліпшенню перекладацької практики.

Об'єктом дослідження є китайські фразеологічні одиниці.

Предметом дослідження є лексико-семантичні характеристики концепту «чорт».

Отже, основними **завданнями** мого дослідження є:

- Розглянути термінологічний апарат фразеології.
- Дослідити поняття фразеології в українському та китайському мовознавстві.
- Проналізувати фразеологічні одиниці з концептом «чорт/鬼» в китайській фразеологічній системі.
- Проналізувати культурні відтінки та специфічні особливості концепту «чорт/鬼» в українській та китайській ментальності.

Ці завдання дозволять провести комплексний аналіз перекладу фразеологічних одиниць з концептом «чорт/鬼», розкрити їх семантичні та культурні аспекти та зробити висновки про особливості перекладу даного концепту.

У **першому** розділі розкрито теоретичні особливості фразеології.

У **другому** розділі проаналізована китайська фразеологія, китайські фразеологічні одиниці, семантичне поле концепту «чорт», аксіологічне позиціювання концепту «чорт» та культурно-марковані конотації концепту «чорт».

У цьому дослідженні буде використана компаративна **методологія** для порівняльного аналізу фразеологічної системи з концептом «чорт» у китайській мові. Будуть проаналізовані відповідні лінгвістичні джерела, фразеологічні словники та інші дослідницькі матеріали. Основна увага буде приділена семантичним та культурним аспектам перекладу фразеологічних одиниць.

Безпосереднє дослідження проводитиметься шляхом аналізу фразеологічних одиниць з концептом «чорт» китайською мовою, порівняння значень та

контекстуального вживання. Результати дослідження дозволять зробити висновки щодо перекладу та сприйняття фразеологічних одиниць з концептом «чорт» у різних мовних та культурних середовищах.

Цей дослідницький проект спрямований на розкриття складного процесу перекладу фразеологічних одиниць та сприяє глибшому розумінню впливу культурного контексту на мову. Результати цього дослідження можуть бути корисними для перекладачів та лінгвістів.

РОЗДІЛ 1. Термінологічний апарат та історія дослідження питання фразеології

1.1. Фразеологія як лінгвокультурологічне явище

Фразеологічна одиниця є лексико-семантичною одиницею мови, яка складається з декількох слів і має стійкий, незмінний зв'язок між значенням цілого виразу та значеннями його складових частин. Це вирази, які виникли в мовленнєвому процесі і стали сталими, усталеними в мові певної спільноти.

Основна особливість фразеологічних одиниць полягає в тому, що їх значення не можна вивести зі значень окремих слів, що їх утворюють. Фразеологічна одиниця має власне цілісне значення, яке може відрізнятися від значень складових слів у інших контекстах.

Фразеологічні одиниці використовуються в мовленні для зміцнення висловлювань, передачі емоцій, створення образних висловів та стійких виразів. Вони є важливим елементом культурного, національного та ідіоматичного характеру мови і відображають особливості способу мислення і сприйняття світу у певній мовній спільноті.

Дослідження поняття «фразеологічна одиниця» важливо для розуміння структури мови, її виразових можливостей та взаємозв'язку з культурним контекстом. Це дозволяє краще розуміти мовленнєві засоби, вдосконалювати навички використання фразеологізмів у мовленні та забезпечити більш точний та виразний спосіб комунікації.

Тепер варто згадати, що таке лінгвокультурологія. Лінгвокультурологія - це галузь лінгвістики, яка вивчає взаємозв'язок мови і культури. Вона досліджує, як мова відображає культурні цінності, уявлення, традиції та спосіб життя конкретного народу чи групи людей. Ця наука вивчає специфічні мовні одиниці, які включають культурний компонент значення, такі як лінгвокультурні концепти, символи, фразеологізми, стереотипи тощо.

Лінгвокультурологія показує, як мова і культура взаємодіють між собою. Вона досліджує вплив культурних, історичних та соціальних факторів на

формування мовних виразів і засобів вираження. Крім того, лінгвокультурологія досліджує специфічні особливості сприйняття, тлумачення і використання мовних одиниць у контексті культурних норм і цінностей.

Це напрямок досліджень допомагає розкрити глибинний зв'язок між мовою і культурою, розуміти різноманітні аспекти культурного спадкування через мову. Вивчення лінгвокультурології дозволяє нам краще розуміти інші культури, їхні цінності, світогляд і специфіку спілкування.

Мова і культура мають глибоке взаємозв'язок. Мова є основним засобом спілкування і передачі інформації в культурному середовищі. Вона втілює цінності, переконання, традиції, норми й інші аспекти культури. У свою чергу, культура впливає на розвиток мови шляхом формування специфічних понять, виразів, фразеологізмів, мовних звичаїв та інших лінгвістичних виявів.

Мова відображає особливості культурного способу життя, соціально-історичний контекст, релігійні переконання, традиції, погляди на світ, стосунки між людьми та інші аспекти культури. Культура, у свою чергу, формує спосіб мислення, сприйняття світу, комунікативні навички і мовленнєву поведінку людей.

Таким чином, мова і культура взаємодіють між собою, впливають одна на одну і сприяють формуванню і розвитку ідентичності, цінностей і соціокультурного контексту. Розуміння цього взаємозв'язку допомагає нам краще розуміти культурні особливості і глибше осягати сутність мови як важливого аспекту культури.

Чому фразеологія є лінгвокультурологічним явищем? Фразеологія є важливим лінгвокультурологічним явищем, яке вивчає ідіоматичні вирази, фразеологізми та сталі словосполучення в мові. Це особлива галузь лінгвістики, що досліджує фразеологічні одиниці як важливу складову мовної системи та культури народу, якими ця мова використовується.

Фразеологія є важливою складовою культури кожного народу, оскільки виражає його особливості, традиції, менталітет та історичний досвід.

Фразеологічні одиниці містять в собі елементи народних міфів, легенд, образотворчих уявлень та етнокультурних звичаїв. Вони відображають особливості сприйняття світу та внутрішніх переконань людей, їх відношення до навколишньої дійсності.

Дослідження фразеології з позицій лінгвокультурології дозволяє розкрити багатогранність культурних та соціальних аспектів, які закладені в фразеологічних одиницях. Вивчення фразеології допомагає розуміти національну ідентичність, специфіку менталітету та ціннісні орієнтації кожного народу.

Безпосереднє вивчення фразеології здійснюється шляхом аналізу структури, семантики, функціонування та походження фразеологічних одиниць. Це включає дослідження їх лінгвістичних, культурних, історичних та соціологічних аспектів. Крім того, порівняння фразеологічних одиниць різних мов дозволяє виявити спільні та відмінні риси у вираженні концептів та культурних цінностей.

Отже, фразеологія як лінгвокультурологічне явище розкриває важливу роль фразеологічних одиниць у передачі культурних цінностей, відображенні національного менталітету та сприяє збереженню та розумінню культурної спадщини народу.

Як ми вже зазначили, фразеологія певної мовної групи демонструє нам ментальність того чи іншого народу. Наприклад, китайська фразеологія відображає певні риси китайської ментальності і культурного способу мислення. Декілька прикладів цих рис:

- Акцент на природі та навколишньому середовищі: у багатьох фразеологічних одиницях китайської мови використовуються приклади з природи або навколишнього середовища для вираження різних концептів. Наприклад, «如鱼得水» означає «як риба у воді» і використовується для позначення людини, яка знаходиться у своєму природному елементі, відчувається комфортно та задоволено.

•Відданість традиції та історії: китайська фразеологія відображає глибоке шанування традицій та історії. Багато фразеологічних одиниць містять посилання до історичних подій, легенд, міфів або відомих постатей. Наприклад, «落井下石» буквально означає «кинути каміння в того, хто впав у колодязь», але використовується для позначення ситуації, коли хтось використовує чуже нещастя для власної вигоди.

•Високий рівень символізму: китайська фразеологія часто використовує символічні вирази для передачі певних значень або ідеї. Наприклад, «画蛇添足» означає буквально «намалювати ногу змії» і використовується для позначення непотрібних або надмірних дій, що псуять ситуацію.

•Зосередженість на колективі: китайська фразеологія підкреслює важливість колективу і спільної взаємодії. Багато фразеологічних одиниць використовуються для вираження командної роботи, спільних зусиль і залучення всіх учасників. Наприклад, «三人成虎» означає буквально «якщо троє людей скажуть про тигра, їм повірять» і використовується для позначення ситуації, коли брехня або чутки стають правдою через повторення якоюсь кількістю людей.

Ці приклади демонструють, як китайська фразеологія відображає особливості китайської ментальності, її природній фокус на природу, традиції, символіку та колективізм.

Наведемо приклади того, як пов'язані українська фразеологія та основні риси української ментальності.

Українська фразеологія відображає різноманітні риси української ментальності та культурного способу мислення. Ось деякі приклади цих рис:

•Сприйняття природи: українська фразеологія часто використовує образи та метафори, пов'язані з природою, щоб передати різні концепти. Наприклад, «хмари згущуються», «витати в хмарах».

•Релігійна та містична символіка: українська фразеологія часто містить в собі релігійні образи та містичні символи. Наприклад, вислів «аби ціла голова - Бог шапку дасть».

•Відданість традиціям та народній мудрості: українська фразеологія має багату традиційну базу, що відображає відданість народній мудрості та національним традиціям. Наприклад, вислів «сім раз відміряй - один раз відріж».

Ці приклади демонструють, як українська фразеологія відображає особливості української ментальності, її сприйняття природи, релігійність, традиціоналізм та спрямованість на спільноту.

І останнє, що варто зазначити - яка роль фразеології в культурі. Перш за все, фразеологія є носієм культурного спадку. Кожна культура має свої власні фразеологічні одиниці, які відображають її історію, традиції, звичаї та цінності. Ці вислови передають поколінням культурні знання, легенди, міфи та інші аспекти народної мудрості.

Крім того, фразеологічні одиниці є важливим елементом ідентичності та належності до певної культури. Коли люди використовують фразеологічні вирази своєї мови, вони несуть у собі не лише лінгвістичну інформацію, але й культурну спадщину, виражаючи свою приналежність до певного народу чи спільноти. Фразеологія стає важливим елементом культурного самовизначення та спілкування.

Фразеологічні одиниці також відіграють роль у формуванні мовної картини світу. Вони впливають на спосіб мислення та сприйняття дійсності, адже через фразеологічні вислови виражаються стереотипи, образи, асоціації та цінності. Вони допомагають створювати відповідний контекст і вибудовувати специфічні мовні уявлення про світ.

Фразеологія також відіграє важливу роль у літературі та мистецтві. Відомі письменники та поети використовують фразеологічні вирази для створення образів, передачі настрою та вираження почуттів. Вони надають тексту

художньої творчості багатства, експресивності та колориту. Фразеологія відображає певний стиль письменника та додає йому індивідуальності.

Крім того, фразеологічні вирази використовуються в різних сферах комунікації, включаючи літературу, засоби масової інформації, публічні виступи, ділову та повсякденну мову. Вони сприяють ясності та ефективності спілкування, оскільки за допомогою фразеологічних висловів можна передати складні ідеї та емоції в лаконічній формі.

Отже, фразеологія відіграє важливу роль в культурі, впливаючи на мову, ідентичність, спосіб мислення та сприйняття дійсності. Вона передає культурну спадщину, формує мовну картину світу, збагачує мовлення та сприяє ефективній комунікації. Вивчення фразеології допомагає краще розуміти культуру та мову народу, сприяє зближенню між культурами та збагаченню мовлення.

Тож на цих прикладах бачимо, що фразеологія нерозривно пов'язана із культурою, значить є лінгвокультурологічним явищем.

1.2. Концепт та відображення мовної картини світу через фразеологічне втілення концептів

У даному розділі нам варто проаналізувати, що таке «концепт», «мовна картина світу» і як вони відображаються у фразеології.

Поняття «концепт» розглядає досить-таки велика кількість мовознавців [27], [28], [29], [30], [31].

У лінгвістиці термін «концепт» використовується для описування основних ментальних структур, які відображаються через мовні одиниці. Концепт визначається як поняття, ідея або уявлення, яке людина має про певний об'єкт, явище або ситуацію. Він відображає когнітивне сприйняття світу та категоризацію довкілля.

Концепти є основними будівельними блоками мови, оскільки мова використовує мовні одиниці, такі як слова, фрази або речення, для передачі конкретних концептів. Наприклад, український концепт «кохання» може бути

виражений за допомогою слова «любов», фрази «виразити почуття кохання» або речення «я кохаю тебе».

Концепти відображають культурні, соціальні та індивідуальні аспекти мислення та сприйняття світу. Вони формуються через взаємодію людини з оточуючим середовищем, культурою, традиціями та іншими людьми. Концепти відображають не лише лексико-семантичний аспект, але й ціннісні, емоційні та когнітивні складові сприйняття.

Вивчення концептів у лінгвістиці допомагає розуміти, як мова відображає мислення та культурні особливості певного суспільства. Дослідження концептів дозволяють краще розуміти, як сприймається та інтерпретується світ різними культурами і сприяють поглибленню знань про культурну ідентичність та специфіку культурного середовища.

Нині наука, що вивчає поняття «концепту» називається лінгвоконцептологією. Н. Долусова вважає, що ця наукова дисципліна «вивчає формування та функціонування концептів, досліджує їхню структуру та зв'язки між ними на тлі мовного матеріалу, тобто шляхом дослідження безпосередньої взаємодії мови та мислення» [8, с. 72].

О. Селіванова також стверджує, що «основна мета аналізованої науки — опис концептів, а також мовних засобів, що їх репрезентують, і конкретні завдання лінгвістичної концептології» [9, с. 403].

Ось кілька прикладів, як концепти відображаються в китайській фразеології:

Концепт «цінність часу» відображається в фразеологізмі «時不我待» (shí bù wǒ dài), що буквально означає «час не чекає на мене». Ця фраза підкреслює важливість не втрачати час і вчасно виконувати справи.

Концепт «дружба» відображається в фразеологізмі «情同手足» (qíng tóng shǒu zú), що перекладається як «почуття, немов брати». Цей вислів використовується для позначення міцної та надійної дружби між людьми.

Концепт «працьовитість» відображається в фразеологізмі «勤勞是寶» (qín láo shì bǎo), що перекладається як «працьовитість є скарбом». Цей вислів виражає

ідею, що працьовитість та наполегливість є важливими рисами для досягнення успіху.

Концепт «повага до старших» відображається в фразеологізмі «敬老尊賢» (jìng lǎo zūn xián), що перекладається як «повага до старших, шанування мудрих». Цей вислів підкреслює важливість поваги та шанування старших людей та мудрих людей.

Концепт «знання» відображається в фразеологізмі «博學多才» (bó xué duō cái), що перекладається як «широкоосвічений і багатоталановитий». Цей вислів використовується для високої оцінки людини, яка має широкий спектр знань та багатогранні таланти.

Ці приклади показують, як концепти відображаються через фразеологізми в китайській мові. Вони передають важливі аспекти китайської культури, цінностей та сприйняття світу.

Для розуміння поняття «концепт» наведемо кілька прикладів українських фразеологізмів, що пов'язані з тими ж концептами.

Концепт «цінність часу» відображається у фразеологізмі «час за гроші не купиш». Цей вислів підкреслює важливість ефективного використання часу та його цінності.

Концепт «дружба» відображається у фразеологізмі «дружба – найбільший скарб». Цей вислів означає, що справжня дружба не залежить від матеріальних обставин або вигоди.

Концепт «працьовитість» відображається у фразеологізмі «хто працює – той і урожай збирає». [26] Цей вислів виражає ідею наполегливої праці та високої працездатності.

Концепт «повага до старших» відображається у фразеологізмі «старого чоловіка для поради держи». Цей вислів наголошує на важливості підкорятися думці та порадам старших людей.

Концепт «знання» відображається у фразеологізмі «пташка красна своїм пір'ям, а людина – знанням». Цей вислів позначає глибокі та повні знання про щось.

Ці приклади українських фразеологізмів відображають ті самі концепти, що і китайські фразеологізми, проте з врахуванням української ментальності та культурних особливостей.

Наступне, на чому варто наголосити – поняття «мовної картини світу».

І. Голубовська визначає мовну картину світу як «виражене засобами певної мови світовідчуття та світорозуміння етносу, вербалізовану інтерпретацію мовним соціумом навколишнього світу і себе в цьому світі» [10, с. 6].

В. Жайворонок у поняття «мовна картина світу» вкладає таке значення: «усе те, що йде передусім від людини або етносу, результат людського сприйняття, фантазій, мисленневих процесів і перетворювальної діяльності» [11, с. 9].

«Мовна картина світу» В. Ужченко інтерпретує як «вербалізовані інтерпретації мовними соціумами навколишнього світу й самих себе в цьому світі» [12, с. 67]

Мовна картина світу – це концептуальна модель, яка відображає спосіб сприйняття та організації світу через мову в певній культурі. Вона відображає те, як люди сприймають, розуміють і виражають свої думки, почуття, уявлення та досвід через мовлення. Мовна картина світу є однією з основних складових культурного коду, який формується внаслідок взаємодії мови та культури.

Мовна картина світу базується на концептах, які відображають основні аспекти культури та способи сприйняття світу. Концепти можуть включати розуміння простору, часу, стосунків між людьми, взаємодії з природою, цінності, традиції та багато іншого. Вони впливають на мислення, спосіб комунікації, ставлення до оточуючого світу та інтерпретацію подій і фактів.

Мовна картина світу формується через мову, а точніше через лексичні одиниці, фразеологізми, стереотипи, символи, міфологеми та інші лінгвістичні засоби. Ці мовні засоби втілюють концептуальні уявлення і відображаються у

мовленні, включаючи розмовну мову, літературну творчість, прислів'я, приказки, загадки тощо.

Мовна картина світу є унікальною для кожної культури і визначає спосіб мислення і сприйняття світу людьми, що належать до цієї культури. Вона формується через довготривалу культурну еволюцію, історичний досвід, спілкування та взаємодію з навколишнім середовищем. Отже, фразеологія характеризується значним ступенем національної маркованості: для того, щоб дослідити мовні картини світу, можна проаналізувати специфічні фразеологічні одиниці, наприклад, на рушник стати — «взяти шлюб, одружитися» [6, с. 826], гарбуза дістати [25] — «одержати відмову під час сватання» [6, с. 672]

Мовна картина світу має глибокий вплив на культурну ідентичність людей, їх спосіб сприйняття світу та взаємодії з оточуючими. Вона визначає культурні норми, цінності, вірування та стереотипи, які відображаються у мові та мовленні. Мовна картина світу є однією з важливих складових культурного коду, що передається з покоління в покоління та формує особистісний та колективний світогляд.

У кожній культурі мовна картина світу може мати свої особливості, що відображають індивідуальність та унікальність даної культури. Розуміння і вивчення мовної картини світу є важливим завданням лінгвістики та культурології, оскільки це дозволяє краще розуміти та аналізувати специфіку мислення, сприйняття та вираження індивідів та груп людей у різних культурах.

Звичайно ж, мовна картина світу відображається у фразеології. Це і є фразеологічним втіленням концептів. Фразеологічне втілення концептів відноситься до явища, коли концепти або культурні цінності відображаються через фразеологізми, тобто фрази або вирази, які мають особливе значення, властиве певній мовній традиції чи культурі. Це означає, що мовні одиниці втілюють у собі концептуальні значення, які безпосередньо пов'язані з культурними особливостями та сприйняттям світу.

Фразеологічні вирази, що втілюють концепти, мають не лише лексичне значення, а й високий ступінь конотативної насиченості. Вони відображають культурні нюанси, цінності, стереотипи, менталітет та специфіку певної культури. Такі фразеологізми можуть бути пов'язані з релігійними, міфологічними, етнічними, соціальними або історичними аспектами культури.^[13] Таким чином, фразеологічне втілення концептів є мовним механізмом, який дозволяє виразити складні культурні поняття, цінності та ментальність через сталі фразеологічні вирази, які передають глибокі конотації та відтінки значень.

1.3. Історія дослідження питання фразеології в українському та китайському мовознавстві

Варто зазначити, що визначення поняття «фразеологічна одиниця» може відрізнитися в різних мовознавчих дослідженнях та школах мислення. Тому в цьому дослідженні ми розглянемо підходи українських та китайських науковців до визначення фразеологічних одиниць, порівняємо їх та проаналізуємо спільність та відмінності у розумінні цього поняття. Це дозволить отримати більш повне та об'єктивне уявлення про фразеологічні одиниці в українській та китайській мовах і сприятиме подальшому розвитку фразеології як науки.

Українські вчені розглядають поняття «фразеологічна одиниця» з різних підходів. Ось кілька прикладів трактування цього поняття:

О. Галинська розглядає фразеологізми як особливі мовні знаки, як засоби зберігання і передачі культурної інформації. Науковець зазначає, що лінгвокультурологічний напрям у фразеології досліджує взаємодію мови і культури крізь призму культурно-національної свідомості та її фразеологічної презентації. [3, с.72]

Н. Хома вказує на те, що фразеологія кожного народу відображає його ментальність, образність та спосіб мислення, тому вона дуже відрізняється. Дослідник проводить аналіз ономастичного простору в фразеологізмах, таких як

прислів'я та приказки, і приходять до висновку, що ономастикон фразеологізмів дуже різноманітний. Топоніми у прислів'ях та приказках надають регіонального характеру фольклорному тексту, вносять місцевий колорит і є одним з найважливіших факторів для досягнення ефекту достовірності. [4, с. 411-413]

Китайські вчені також мають різні трактування поняття «фразеологічна одиниця». Ось кілька прикладів того, як це поняття інтерпретується в китайській фразеології:

Ма Гофань у роботі «Ідіоми» зазначає, що «ідіоми – це стійкі словосполучення з історичними та національними характеристиками. Китайські ідіоми здебільшого складаються з окремих складів, основна форма яких – чотирислівна» [2, с. 3].

За китайським фразеологом Лі Цзюньюанем, фразеологічна одиниця (成語) - це «усталене з'єднання слів або фраз, що виникло в історичному процесі розвитку мови і набуло сталого значення».

«Сучасна китайська мова» за редакції Сін Фуї та Ван Гошена поняття «ідіоми» позначає так: «...це фіксовані вирази, які

передаються з покоління в покоління і широко використовуються, мають чітке значення та лаконічну форму» [7, с. 223]

«Словник сучасної китайської мови» (2012, 6-те видання) визначає ідіоми наступним чином: «Широко вживані стійкі словосполучення або фрази, які мають глибокий сенс» [1, с. 58].

Європейські вчені також мають різні трактування поняття «фразеологічна одиниця». Ось кілька прикладів того, як це поняття інтерпретується в європейській фразеології:

У працях В.Шмідта фразеологія розглядається як частина словникового складу мови.

Фразеологізми В.Шмідт розглядає як засіб образності мови, такі ж як персоніфікація, метафора, метонімія. [14]

За Й. Містриком, фразеологізми розподіляються на: номінативні фразеологічні одиниці; комунікативні фразеологічні одиниці, до яких відносить прислів'я, приказки, прикмети [5, с. 92].

Ці приклади демонструють різні підходи вчених до визначення поняття «фразеологічна одиниця». Кожен з цих підходів відображає особливості та акцентує увагу на різних аспектах фразеології, таких як сталість, семантика, історичне значення та експресивність.

Проте способів трактування поняття «фразеологізм» завжди було багато і це завжди поставало проблемою для вчених. Тож учені виділили спільне поняття про «особливу мовну одиницю». Хоч і визначень і зараз існує дуже багато. [15], [16], [17], [18], [19]

У визначеннях вчених про «фразеологічні одиниці» можна виокремити кілька спільних аспектів:

- Стале значення: усі визначення підкреслюють, що фразеологічні одиниці мають стале, відоме значення, яке відрізняє їх від звичайних словосполучень або слів.

- Функціонування як цілісний вираз: усі вчені зазначають, що фразеологічні одиниці функціонують як цілісні вирази, що не розбиваються на окремі компоненти у процесі розуміння або використання.

- Синтаксична структура: у багатьох визначеннях вказується на синтаксичну структуру фразеологічних одиниць, тобто на специфічний спосіб поєднання слів або фраз.

- Усталеність: багато вчених відзначають, що фразеологічні одиниці є усталеними в мовній системі і їхнє використання ґрунтується на затверджених комунікативних нормах.

Ці спільні аспекти визначень підкреслюють важливі риси фразеологічних одиниць, які допомагають їм функціонувати як цілісні мовні одиниці зі сталим значенням.

1.4. Особливості перекладу фразеологічних одиниць з китайської на українську мову

Переклад фразеологічних одиниць з однієї мови на іншу є складним завданням, особливо коли йдеться про переклад з китайської на українську мову. Це пов'язано з тим, що культурні особливості, історія та менталітет кожної нації впливають на формування фразеологічних висловів. Давайте розглянемо деякі особливості перекладу фразеологічних одиниць з китайської на українську мову.

- Ідіоматичність: фразеологічні одиниці в китайській мові часто мають ідіоматичний характер, що означає, що їх переклад найкраще здійснювати не слово в слово, а зберігаючи їх ідіоматичне значення. Наприклад, українське висловлювання «брати бика за роги» можна перекласти на китайську мову як «直面困難» (zhímiàn kùnnán), що буквально означає «зустрітися з труднощами напряду».

- Культурні відтінки: фразеологічні вислови в китайській мові мають глибокі культурні відтінки, які можуть бути складними для перекладу. Наприклад, фраза «同舟共濟» (tóngzhōu gòngjì) означає буквально «бути в одному човні в одній ріці» і вживається для вираження спільної роботи та співпраці. При перекладі цієї фразеологічної одиниці, слід звернути увагу на відповідний культурний контекст та знання про китайську культуру.

- Історичні посилання: деякі фразеологічні вислови в китайській мові мають історичні посилання, пов'язані з легендами, міфами або історичними подіями. Наприклад, фраза «杞人憂天» (qǐ rén yōu tiān) походить з історії про чоловіка з міста Ці, який був занадто хвилюватися про неминучі небезпеки неба. При перекладі таких фразеологічних одиниць, важливо передати історичне або культурне значення, що може вимагати додаткових пояснень або контекстуалізації.

- Ідіосинкразії: китайська мова має свої власні ідіосинкразії та особливості, які можуть вплинути на переклад фразеологічних одиниць. Наприклад, у китайській мові дуже поширений вживання чотирьохслівних висловів, які мають

свої унікальні значення та виражають певні концепти. При перекладі таких фразеологічних одиниць, важливо знати їх ідіоматичне значення та знайти еквівалентні вирази або вислови в українській мові.

•Стилістичні особливості: фразеологічні одиниці в китайській мові часто мають свої стилістичні особливості, які не завжди можуть бути точно відтворені в перекладі. Важливо враховувати стиль мови, в якому вживається фразеологічна одиниця, щоб забезпечити відповідність в перекладі.

Це лише кілька основних особливостей перекладу фразеологічних одиниць з китайської на українську мову. Кожен переклад фразеологічних висловів потребує ретельного вивчення контексту, культурних та мовних особливостей обох мов, щоб забезпечити точність та адекватність перекладу.

Тепер розглянемо методи еквівалентної передачі китайських фразеологізмів на українську мову.

Буквальний переклад фразеологічних одиниць з китайської на українську мову може бути викликом, оскільки вони часто мають ідіоматичне значення, яке не можна перекласти прямо. Такий буквальный переклад може призвести до незрозумілості або втрати інтегральності смислу. Проте, для наведення прикладу, розглянемо фразеологічну одиницю «一鳴驚人» (yī míng jīng rén), яка буквально перекладається як «один викрик лякає всіх».

Цей вислів вживається, щоб описати ситуацію, коли одна особа вражає всіх своїм вмінням або досягненнями. Однак, буквальный переклад «один викрик лякає всіх» не передає справжню ідею за фразеологічною одиницею. Тому, для більш точного перекладу, можна використати вираз «вражати всіх одним починанням» або «вразити оточуючих своїм талантом».

Цей приклад демонструє, як буквальный переклад може бути непридатним у випадку фразеологічних одиниць. Для забезпечення точного та адекватного перекладу, важливо враховувати культурні, мовні та ідіоматичні особливості обох мов. Проте найбільш поширеним методом перекладу фразеологічних

одиниць є саме буквальний переклад, який був запропонований Юджином Найдю, що зазначається в книзі «Мова, культура та переклад (1993)» [13].

Одним з прикладів вільного перекладу фразеологічної одиниці з китайської на українську мову є фразеологізм «心想事成» (xīn xiǎng shì chéng). Буквально цей вислів перекладається як «мислити про щось і здійснити». Однак, його вільний переклад в українську мову може звучати як «нехай мрії збуваються» або «нехай всі ваші бажання здійснюються».

Наприклад, у реченні «Бажаю тобі, щоб усі твої плани збулися. Нехай у твоєму житті все буде так, як ти собі уявляєш. Нехай твої мрії здійсняться!» ми використовуємо вільний переклад фразеологічної одиниці «心想事成», щоб передати побажання про успіх і здійснення мрій. Такий вільний переклад дозволяє зберегти сенс і емоційне навантаження фразеологізму в українському контексті.

Важливо зазначити, що вільний переклад фразеологічних одиниць з китайської на українську мову вимагає не тільки знання мови, але й глибокого розуміння культурних особливостей кожної з цих мов. Такий підхід дозволяє точніше відтворити сенс фразеологізму та передати його емоційне забарвлення в новому контексті.

Отже, вільний переклад фразеологічних одиниць з китайської на українську мову відкриває широкі можливості для передачі сенсу та емоційних відтінків фразеологізмів в новому культурному контексті. Використання вільного перекладу дозволяє більш точно виразити інтенцію автора та зберегти виразність імовірних фразеологічних одиниць в українському мовленні.

Метод інтерпретації є одним з підходів до розуміння та перекладу фразеологічних одиниць. Цей метод передбачає глибоке вивчення культурних, історичних та лінгвістичних аспектів, що впливають на семантику та вживання фразеологізмів. Розглядаючи контекст, у якому вони використовуються, інтерпретація допомагає розкрити складний смисл фразеологічних одиниць та врахувати їхню культурну значимість.

Для кращого розуміння методу інтерпретації, розглянемо приклад фразеологічної одиниці з китайської мови - «如魚得水» (rú yú dé shuǐ). Буквально перекладається як «як риба, що отримала воду». За допомогою методу інтерпретації, ми розкриємо його семантику та внутрішню культурну основу.

Цей фразеологізм використовується, щоб виразити почуття комфорту, задоволення та відчуття «бути в своєму середовищі». Він походить з традиційної китайської культури, де вода символізує щастя, гармонію та життєву силу. Таким чином, ця фразеологічна одиниця описує стан, коли людина знаходиться в середовищі, яке їй дуже підходить, як риба в воді.

Наприклад, у реченні «Після тривалої подорожі додому, він почувався, наче риба, що отримала воду. Він повернувся до свого затишного середовища та відчував повний комфорт і задоволення» ми використовуємо метод інтерпретації, щоб передати смисл і емоційну навантаженість фразеологічної одиниці «如魚得水» українською мовою.

Метод підбору еквіваленту є одним із способів перекладу фразеологічних одиниць. Цей метод полягає в знаходженні відповідного виразу або ідіоми в цільовій мові, яка відтворює подібний семантичний зміст та виражальність фразеологічної одиниці в джерелі.

Для кращого розуміння методу підбору еквіваленту, розглянемо приклад фразеологічної одиниці з китайської мови - «掩耳盜鈴» (yǎn ěr dào líng), що буквально означає «закривати вуха й красти дзвінок». За допомогою цього методу, ми шукаємо відповідний вираз в українській мові, який максимально передає смисл фразеологічної одиниці.

Ця фразеологічна одиниця описує ситуацію, коли людина намагається використовувати хитрість або обдурити інших, приховуючи свої негативні наміри. Український еквівалент для цього фразеологізму може бути «мовчазний злодій», що передає схожий семантичний зміст.

Наприклад, у реченні «Він виглядає дуже чесним, але насправді він – мовчазний злодій. Він намагається обдурити нас і отримати вигоду» ми

застосовуємо метод підбору еквіваленту, щоб знайти відповідний український вираз, який передає аналогічний сенс фразеологічної одиниці «掩耳盜鈴».

Цей метод дозволяє зберегти семантику та виражальність фразеологічних одиниць при перекладі з однієї мови на іншу. Проте, варто враховувати, що не завжди знайти точний еквівалент у цільовій мові може бути легко, оскільки кожна мова має свої особливості та нюанси. Тому, при використанні методу підбору еквіваленту, важливо враховувати контекст, культурні відмінності та семантичні нюанси, щоб забезпечити точний переклад фразеологічних одиниць.

[P]
[SEP]

ВИСНОВОК ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ:

Фразеологічні одиниці є важливою складовою мови, що відображає культурні, історичні та соціальні аспекти суспільства. Вони не лише передають семантичний зміст, але й виражають традиції, цінності, звичаї та особливості культури. Розуміння фразеологічних одиниць допомагає розкрити глибину інформації, що міститься в мові та виявити культурну специфіку народу.

Роль фразеологічних одиниць в культурі полягає в тому, що вони втілюють колективний досвід, традиції та цінності певного народу. Вони допомагають зберегти і передати поколінням культурний спадок, виражаючи унікальність менталітету та особливості способу життя. Фразеологічні одиниці стають відображенням національної ідентичності та сприяють збереженню культурного розмаїття.

Фразеологія, концепти та мовна картина світу є важливими складовими лінгвістичних досліджень, які допомагають нам краще розуміти взаємозв'язок мови і культури. Фразеологічні вирази відображають не лише мовну компоненту, але й культурні цінності, стереотипи та особливості менталітету певного народу. Концепти, у свою чергу, є основними ідеями, які лежать в основі мовної картини світу. Вони відображають уявлення і сприйняття світу певною культурою і визначають спосіб мислення та сприйняття інформації.

Концепти, що лежать в основі фразеологічних виразів, є смисловими ядрами, навколо яких формується культурна інформація. Вони втілюють у собі ідеї, погляди та цінності, що характеризують певну культуру.

Мовна картина світу, у свою чергу, представляє собою сукупність концептів, які визначають спосіб сприйняття світу кожною культурою. Вона включає у себе уявлення про світ, його структуру, взаємозв'язки та цінності. Концепти відображаються в мовному вираженні, включаючи фразеологію, і створюють особливу систему смислів і значень. Наприклад, китайська мовна картина світу характеризується дотриманням гармонії, балансу та взаємозв'язків у всіх

аспектах життя. Ці концепти відображаються в китайській фразеології, де зустрічаються вирази, пов'язані з балансом, рівновагою та взаємозв'язками.

Таким чином, фразеологія, концепти та мовна картина світу є невід'ємними компонентами вивчення мови і культури. Фразеологічні вирази втілюють концепти, що відображають особливості менталітету та цінності кожного народу. Ці концепти, у свою чергу, формують мовну картину світу, яка відображає специфічне сприйняття світу кожною культурою. Вивчення цих аспектів допомагає нам краще розуміти взаємозв'язок мови і культури, а також сприяє поглибленню міжкультурного розуміння та комунікації.

РОЗДІЛ 2. Лексико-семантичні характеристики концепту чорт в українській та китайській фразеології

2.1. Семантичне поле концепту «鬼» в китайській культурі

Семантика є галуззю лінгвістики, що вивчає значення мовних одиниць і їхні взаємовідношення. Вона досліджує, як слова, фрази та речення надаються значення, і як ці значення сприймаються та інтерпретуються комунікативними учасниками. Основною метою семантики є виявлення та пояснення смислових структур і принципів, якими керуються мовні одиниці в різних контекстах.

Семантичне поле, яке є ключовим поняттям в семантиці, відображає сукупність семантичних відношень, які існують між словами або фразами. Воно визначається групою лексичних одиниць, які мають схожі або пов'язані значення. Семантичне поле описує взаємовідношення між словами, які належать до певного смислового домену або концептуальної категорії.

Семантичні поля можуть бути широкими та комплексними, охоплюючи велику кількість слів та відтінків значень. Вони формуються на основі спільних ознак, відношень синонімії, антонімії, гіпонімії, гіперонімії та інших семантичних зв'язків. Наприклад, у семантичному полі «кольори» можуть бути слова «червоний», «синій», «зелений» та інші, які пов'язані за їхньою спільною характеристикою - кольором.

Семантичні поля не є статичними, вони можуть змінюватися в залежності від контексту, культурних особливостей та індивідуальних сприйнятів. Деякі слова можуть належати до кількох семантичних полів, оскільки мають багатозначність або можуть бути вжиті в різних контекстах з різними значеннями.

Семантичне поле є важливим інструментом для вивчення мови, оскільки дозволяє розкрити багатогранність значень слів та їхні зв'язки з іншими лексичними одиницями. Воно розкриває багатство смислових можливостей, якими володіє мова, і показує, яким чином люди сприймають та виражають світ навколо себе через мовні засоби.

Узагальнюючи, семантика досліджує значення мовних одиниць, а семантичне поле - це сукупність відношень та співвідношень між словами або фразами, що мають схожі або пов'язані значення. Вивчення цих понять дозволяє краще розуміти, як мова передає і структурує смислову інформацію, які способи вираження та інтерпретації використовуються в різних контекстах і культурах.

Семантичне поле концепту «鬼» (guǐ) в китайській культурі має глибокі і різноманітні значення, які сповідуються і впливають на сприйняття та інтерпретацію цього терміна. Концепт «鬼» може мати релігійні, міфологічні, літературні та культурні відтінки.

У китайській міфології та релігії «鬼» відноситься до духів або привидів, які народжуються після смерті людини або через недостатню пошану для предків. В цьому контексті «鬼» часто асоціюється з загрозою, злими силами та потенційною небезпекою для живих. Він представлений як надприродна істота, яка може впливати на долю і здоров'я людей.

Однак, «鬼» також може мати інші значення. У китайській літературі та мистецтві «鬼» може символізувати втрачене, недосяжне або таємниче. В цьому контексті «鬼» відображає незрозумілість, непоясненість і незнайомість, що може бути використано для створення загадкової атмосфери або вираження почуттів.

У сучасному китайському суспільстві концепт «鬼» може використовуватися в метафоричному сенсі, щоб позначити певні риси поведінки або характеру людини. Наприклад, вираз «心鬼» (xīn guǐ) вказує на внутрішніх демонів або внутрішню боротьбу, які можуть впливати на рішення та дії людини.

Отже, семантичне поле концепту «鬼» в китайській культурі включає різноманітні значення, які обумовлені релігійними, міфологічними, літературними та культурними відтінками. Воно відображає специфіку сприйняття світу, вірувань та цінностей китайського народу, а також може бути

використане для створення загадкової атмосфери, символіки або вираження певних аспектів людського життя.

2.1. Аксіологічне позиціонування концепту «鬼» у китайській фразеології

Аксіологія є галуззю філософії, яка вивчає ціннісні аспекти і принципи. Вона зосереджується на дослідженні цінностей, їх природи, походження, характеристик і ролі в людському житті. Аксіологія досліджує, як люди визначають, оцінюють і розуміють цінності, які принципи керують їхніми вчинками, моральними вподобаннями і судженнями.

Сам термін «аксіологія» походить від грецького слова «аксіос», що означає «цінний» або «вартісний». Аксіологія вивчає поняття цінності і допомагає розкрити, які ідеали, переконання і цінності впливають на наші дії, відношення і судження. Вона виявляє, які цінності сформовані в суспільстві, культурі та індивідуальному досвіді, і як вони впливають на наше сприйняття світу і прийняття рішень.

Аксіологія розрізняє об'єктивні і суб'єктивні цінності. Об'єктивні цінності вважаються загально визнаними і мають універсальний характер, як-от свобода, справедливість, добро. Суб'єктивні цінності, з іншого боку, є більш індивідуалізованими і залежать від персональних уподобань, вподобань та життєвого досвіду кожної людини.

В аксіології важливу роль відіграють такі поняття, як ціннісний вибір, ціннісний ранжир, ціннісний конфлікт. Ціннісний вибір відображає процес прийняття рішень на основі цінностей, де людина визначає, що є для неї важливим і які цінності вона найбільше цінує. Ціннісний ранжир визначає ієрархію цінностей, їх вагомість і пріоритетність. Ціннісний конфлікт виникає, коли існують різні цінності, які суперечать одна одній, і людина змушена робити вибір між ними.

Аксіологія має велике значення в багатьох галузях людської діяльності, таких як філософія, етика, соціологія, психологія, мистецтво, політика і т.д. Вона

допомагає розуміти, які цінності лежать в основі різних культур, як вони впливають на мораль, законодавство, політичні системи та соціальні норми. Аксиологія також допомагає нам розуміти наші власні цінності, оцінювати і вибирати між ними, що допомагає нам розвивати гармонійні стосунки з собою і іншими людьми.

Роблячи висновок, аксиологія є галуззю філософії, яка вивчає цінності, їхні характеристики, походження та роль в людському житті. Вона розкриває багатогранність цінностей, виявляє їхню об'єктивність та суб'єктивність, досліджує ціннісні вибори, ранжири та конфлікти. Аксиологія має важливе значення в багатьох галузях людського знання і сприяє розумінню культурних, соціальних та індивідуальних аспектів цінностей.

Аксиологія в лінгвістиці вивчає ціннісні аспекти мови, а саме, як мова виражає цінності і впливає на формування ціннісних установок та орієнтацій. Вона досліджує, як мовні засоби, вирази, структури та текстові утворення відображають цінності і сприймаються в мовній спільноті.

Аксиологія в лінгвістиці допомагає розуміти, які цінності передаються через мову і як вони впливають на сприйняття, комунікацію та мовну поведінку людей. Цінності можуть бути пов'язані з етикетом, моральними нормами, культурними установками, ідеологічними переконаннями тощо. Вони можуть виражатися через вживання певних слів, фраз, стилістичних прийомів, метафор, евфемізмів та інших мовних засобів.

Наприклад, у деяких мовах існують вирази, які відображають цінності поваги до старших, такі як вживання відповідних форм звертання чи спеціальних слів для позначення родинних стосунків. У інших мовах можуть існувати вирази, що передають цінності колективізму, індивідуалізму, сприйняття часу, природи та інших аспектів культури.

Аксиологічний аналіз мови допомагає розкрити історичні, соціокультурні та індивідуальні аспекти цінностей, які притаманні конкретній мовній спільноті. Він дозволяє розуміти, які цінності відображаються в мовних нормах, уживанні

слів, мовних виразах та ідіомах. Вивчення аксіології в лінгвістиці сприяє розумінню впливу мови на формування світогляду, ідентичності та сприйняття світу мовної спільноти.

Таким чином, аксіологія в лінгвістиці є важливою галуззю досліджень, яка розкриває зв'язок між мовою та цінностями, дозволяє аналізувати мовні вирази з погляду їхньої ціннісної семантики та впливу на сприйняття та комунікацію мовної спільноти. Вона допомагає виявляти і розуміти різні цінності, що існують у культурі, та розкриває багатогранність мовної реалізації ціннісних аспектів.

Аксіологічне дослідження фразеологізмів в контексті оцінки конотації полягає в аналізі того, яку емоційно-оцінну валентність мають фразеологічні одиниці: негативну, нейтральну чи позитивну. Це дослідження спрямоване на виявлення та розуміння ціннісних аспектів, які фразеологічні одиниці несуть у собі та як вони впливають на сприйняття мовними користувачами.

Оцінка конотації фразеологізмів може бути обумовлена культурними, соціальними та індивідуальними факторами. Наприклад, деякі фразеологізми мають негативне забарвлення, оскільки вони пов'язані з неприємними або небажаними ситуаціями, вчинками або явищами. Інші фразеологізми можуть мати нейтральний характер і використовуватися для опису об'єктивних фактів або повсякденних ситуацій. Також існують фразеологізми, які мають позитивну конотацію, оскільки вони виражають цінності, позитивні якості або досягнення.

При аксіологічному дослідженні фразеологізмів важливо враховувати культурний контекст, традиції та цінності мовної спільноти, що створила ці фразеологізми. Оцінка конотації може змінюватися залежно від культурного середовища та індивідуального сприйняття. Для ретельного аналізу аксіологічних аспектів фразеологізмів можуть використовуватися методи лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики та соціолінгвістики.

Аксіологічне дослідження фразеологізмів допомагає розкрити емоційне забарвлення та ціннісні орієнтації, які вони несуть. Воно дозволяє зрозуміти, як фразеологічні одиниці сприймаються та використовуються мовними

користувачами, як вони впливають на їхнє сприйняття та комунікацію. Аксіологічний аналіз фразеологізмів розширює наше розуміння культурних, емоційних та ціннісних аспектів мови та сприяє глибшому осмисленню культурної спадщини та менталітету мовної спільноти.

У цьому розділі ми проаналізуємо аксіологічні характеристики китайських фразеологічних одиниць як засобів вербалізації позитивної або негативної семантики.

Для дослідження я вибрала 35 поданих нижче фразеологічних одиниць з лексемою «鬼». (Додаток 1)

1. 鬼鬼祟祟 (guǐ guǐ suì suì) - таємничий, підозрілий
2. 鬼鬼咕咕 (guǐ guǐ gū gū) - шепотіти, таємничо говорити
3. 鬼使神差 (guǐ shǐ shén chāi) - «чорт поплутав»
4. 鬼魅 (guǐ mèi) - привид, нечиста сила
5. 鬼影 (guǐ yǐng) - привидна тінь
6. 鬼迷心窍 (guǐ mí xīn qiào) - «чорт поплутав»
7. 鬼火 (guǐ huǒ) - вогонь-привид
8. 鬼魂 (guǐ hún) - привид, дух
9. 鬼脸 (guǐ liǎn) - страшне обличчя
10. 鬼魂出窍 (guǐ hún chū qiào) - виходити з себе
11. 鬼怪 (guǐ guài) - монстр, демон
12. 鬼斧神工 (guǐ fǔ shén gōng) - майстерність, надприродна робота (дослівно - робота, виконана руками духів і божеств)
13. 鬼鬼唆唆 (guǐ guǐ suō suō) - хитрий
14. 鬼魂似的 (guǐ hún sì de) - як привид
15. 鬼点子 (guǐ diǎn zi) - хитрий план
16. 鬼吼狼嚎 (guǐ hǒu láng háo) - страшний крик
17. 鬼畜心 (guǐ sè xīn) - скупий, жадібний

18. 鬼混 (guǐ hùn) - неслухняний
19. 鬼門關 (guǐ mén guān) - близькість смерті, стан небезпеки (дослівно - ворота пекла)
20. 鬼魂出沒 (guǐ hún chū mò) - підкрататись
21. 鬼打牆 (guǐ dǎ qiáng) - втрачати орієнтацію, заблукати
22. 鬼聲鬼氣 (guǐ shēng guǐ qì) - підозріло, зловісно
23. 鬼使神差 (guǐ shǐ shén chāi) - випадково, непередбачено
24. 鬼火連天 (guǐ huǒ lián tiān) - «палаючі привиди» (про війну)
25. 鬼哭狼嚎 (guǐ kū láng háo) - жалібні звуки (крик і плач)
26. 鬼魂不散 (guǐ hún bù sàn) - не залишати в спокої
27. 鬼蜮伎倆 (guǐyù jì liǎng) - коварна людина
28. 神眉鬼眼 (shén méi guǐ yǎn) - дивне обличчя (дослівно - брови ангела, очі диявола)
29. 做神做鬼 (zuò shén zuò guǐ) - підстава, «грати в диявольські ігри»
30. 神嚎鬼哭 (shénháo guǐkū) - крик/плач, жалібні звуки
31. 鬼话连篇 (guǐhuà liánpiān) - постійна брехня
32. 神出鬼没 (shénchū guǐmò) - невловимий, ніби привид
33. 神不知，鬼不觉 (shén bùzhī guǐ bùjué) - «навіть привиди та демони не помітили», тихо, непомітно
34. 心里有鬼 (Xīn li yǒu guǐ) - тривожно на душі
35. 装神弄鬼 (zhuāng shén nòng guǐ) - «прикидатись демоном», хитрити, брехати.

В даному дослідженні з аксіологічної точки зору ми оцінюємо фразеологізми з точки зору емоційного забарвлення: негативного, нейтрального чи позитивного.

Негативне емоційне забарвлення містять такі фразеологічні одиниці:

1. 鬼鬼祟祟 (guǐ guǐ suì suì) - таємничий, підозрілий
2. 鬼使神差 (guǐ shǐ shén chāi) - «чорт поплутав»
3. 鬼迷心窍 (guǐ mí xīn qiào) - «чорт поплутав»
4. 鬼脸 (guǐ liǎn) - страшне обличчя
5. 鬼魂出窍 (guǐ hún chū qiào) - виходити з себе
6. 鬼鬼祟祟 (guǐ guǐ suō suō) - хитрий
7. 鬼点子 (guǐ diǎn zi) - хитрий план
8. 鬼吼狼嚎 (guǐ hǒu láng háo) - страшний крик
9. 鬼混 (guǐ hùn) – неслухняний
10. 鬼門關 (guǐ mén guān) - близькість смерті, стан небезпеки (дослівно - ворота пекла)
11. 鬼聲鬼氣 (guǐ shēng guǐ qì) - підозріло, зловісно
12. 鬼火連天 (guǐ huǒ lián tiān) - «палаючі привиди» (про війну)
13. 鬼齷心 (guǐ sè xīn) - скупість, жадібність
14. 鬼哭狼嚎 (guǐ kū láng háo) - жалібні звуки (крик і плач)
15. 鬼魂不散 (guǐ hún bù sàn) - не залишати в спокої
16. 鬼蜮伎倆 (guǐyù jì liǎ) - коварна людина
17. 做神做鬼 (zuò shén zuò guǐ) - підстава, «грати в диявольські ігри»
18. 神嚎鬼哭 (shénháo guǐkū) - крик/плач, жалібні звуки
19. 鬼话连篇 (guǐhuà liánpiān) - постійна брехня
20. 心里有鬼 (Xīn li yǒu guǐ) - тривожно на душі
21. 装神弄鬼 (zhuāng shén nòng guǐ) - «прикидатись демоном», хитрити, брехати

Нейтральне емоційне забарвлення містять такі фразеологічні одиниці:

1. 鬼鬼咕咕 (guǐ guǐ gū gū) - шепотіти, таємничо говорити

2. 鬼魅 (guǐ mèi) - привид, нечиста сила
3. 鬼影 (guǐ yǐng) - привидна тінь
4. 鬼火 (guǐ huǒ) - вогонь-привид
5. 鬼魂 (guǐ hún) - привид, дух
6. 鬼怪 (guǐ guài) - монстр, демон
7. 鬼魂似的 (guǐ hún sì de) - як привид
8. 鬼魂出沒 (guǐ hún chū mò) - підкрадатись
9. 鬼打牆 (guǐ dǎ qiáng) - втрачати орієнтацію, заблукати
10. 鬼使神差 (guǐ shǐ shén chāi) - випадково, непередбачено
11. 神眉鬼眼 (shén méi guǐ yǎn) - дивне обличчя (дослівно - брови ангела, очі диявола)
12. 神出鬼沒 (shénchū guǐmò) - невловимий, ніби привид
13. 神不知，鬼不覺 (shén bùzhī guǐ bùjué) - «навіть привиди та демони не помітили», тихо, непомітно

Позитивне емоційне забарвлення містять такі фразеологічні одиниці:

1. 鬼斧神工 (guǐ fǔ shén gōng) - майстерність, надприродна робота (дослівно - робота, виконана руками духів і божеств)

Отже, 60% даної добірки складають фразеологічні одиниці з негативним емоційним забарвленням.

37,1% даної добірки складають фразеологічні одиниці з нейтральним емоційним забарвленням.

2,9% даної добірки складають фразеологічні одиниці з позитивним емоційним забарвленням.

Фразеологізми з концептом 鬼 (чорт) в китайській мові мають значний вплив на комунікацію та культурне сприйняття. Вони відображають багатогранність китайської культури, її міфологічні, релігійні й історичні аспекти. При перекладі цих фразеологізмів важливо зберігати їхнє культурне й емоційне забарвлення, враховуючи контекст і особливості мови отримувача. Тільки так можна передати справжню сутність цих фразеологічних виразів і забезпечити ефективну комунікацію між мовами та культурами.

2.3. Культурно-марковані конотації концепту «чорт» у китайській фразеології

Культурно-марковані конотації концептів відображають вплив культурних чинників на сприйняття та інтерпретацію концептів у мові. Вони вказують на те, як концепти набувають додаткових значень та емоційних відтінків внаслідок культурних установок, стереотипів, цінностей та традицій. Культурно-марковані конотації є невід'ємною частиною мовної картини світу та впливають на сприйняття та використання мови у конкретній культурній спільноті.

У культурно-маркованих конотаціях концептів виявляються особливості менталітету, соціокультурних норм, традицій, історичного досвіду та ціннісних орієнтацій мовної спільноти. Ці конотації можуть бути позитивними, негативними або нейтральними, залежно від культурного контексту та сприйняття. Наприклад, однакові слова чи концепти можуть мати різні конотації в різних культурах.

Прикладом культурно-маркованих конотацій можуть бути вирази, фразеологізми або символи, які набувають специфічних значень у певних культурах. Наприклад, в китайській культурі дракон є символом мудрості та щастя, тоді як у західній культурі він може асоціюватися зі злими силами.

Культурно-марковані конотації концептів виявляються через використання мовних засобів, таких як метафори, алегорії, асоціації та фразеологізми, які

надають словам та висловам додаткових емоційних та ціннісних відтінків. Це допомагає виразити культурну специфіку та ідентичність мовної спільноти.

Дослідження культурно-маркованих конотацій концептів важливе для розуміння сприйняття мови, комунікації та культурного контексту. Це дозволяє лінгвістам, антропологам та іншим дослідникам зрозуміти, як культурні цінності, стереотипи та ідеології впливають на мовлення та сприйняття мовних одиниць у різних культурах.

Китайська культура має численні культурно-марковані конотації, які надають словам та висловам додаткових значень і емоційних відтінків. Ось декілька прикладів китайських культурно-маркованих конотацій:

Дракон (龙): у китайській культурі дракон є символом мудрості, щастя і сили. Він використовується як позитивний символ і має благородні конотації. Дракон часто зустрічається в китайській мистецтві, фольклорі та символіці.

Фенікс (凤凰): фенікс в китайській культурі також є позитивним символом. Він втілює красу, благополуччя і вічність.

Панди (熊猫): панди є національним скарбом Китаю та символом природи та миролюбності. Вони асоціюються з милими, лагідними та дружелюбними якостями і використовуються в культурі як символ позитивних рис.

Китайські чайні церемонії: у китайській культурі чай має глибокі конотації.

Чайні церемонії є важливою частиною китайської культури і символізують гостинність, гармонію і спокій.

Китайські зодіакальні знаки: китайський зодіак складається з 12 знаків, кожен з яких має свої конотації і символіку. Кожен рік представляє певний знак, який впливає на характер і вдачу людини.

Тепер варто порівняти культурно-марковані конотації концепту «чорт» в українській та китайській фразеологіях.

Українська фразеологія використовує різні культурно-марковані конотації для концепту «чорт». Цей концепт має багато різних відтінків і використовується

для вираження різних ідей та емоцій. Ось кілька прикладів культурно-маркованих конотацій, пов'язаних з концептом «чорт» в українській фразеології:

Негативна конотація: у багатьох українських фразеологізмах «чорт» має негативне значення, пов'язане з поняттям зла, диявола або негативної сили. Наприклад, «як чорт покрив» або «і чорт його не візьме». Такі вислови використовуються для вираження негативних явищ, небезпеки або неприємностей.

Конотація недисциплінованості: українська фразеологія також використовує концепт «чорт» для позначення недисциплінованості.

Конотація сили або майстерності: в окремих випадках «чорт» може мати конотацію сили або майстерності. Наприклад, «сильний, як чорт». Такі вирази використовуються для опису вражаючих здібностей, сили або майстерності у виконанні певних дій.

Ці приклади демонструють різні культурно-марковані конотації, пов'язані з концептом «чорт» в українській фразеології. Варто зауважити, що використання цих фразеологізмів може бути залежне від контексту, і їх сприйняття може варіюватися залежно від особистого досвіду та культурного контексту співрозмовника.

У китайській фразеології концепт «鬼» (guǐ) має різноманітні культурно-марковані конотації, які відображають китайську культуру, вірування і спосіб мислення. Ось декілька прикладів культурно-маркованих конотацій, пов'язаних з концептом «鬼» в китайській фразеології:

Духи предків : у китайській культурі «鬼» використовується для позначення духів предків та зв'язаних з ними практик і вірувань. Фразеологізми, такі як «鬼魂出竅» (guǐ hún chū qiào - душа вийшла з тіла), використовуються для опису духовних або надприродних явищ, які можуть викликати страх або здивування.

Привиди і примари: «鬼» також може мати конотацію зображення примар. У фразеології використовуються вирази, такі як «鬼魅» (guǐ mèi - привид) або «鬼

影» (guǐ yǐng - тінь примари), що вказують на надприродні або неосяжні явища, що можуть з'являтися перед людьми.

Негативні, злі сили: у китайській фразеології «鬼» може мати негативні конотації і використовується для позначення злиднів, труднощів або негативних сил. Наприклад, фразеологізм «鬼門關» (guǐ mén guān) вказують на наближення смерті.

Ці приклади демонструють різноманітність культурно-маркованих конотацій, пов'язаних з концептом «鬼» в китайській фразеології. Варто зазначити, що сприйняття цих фразеологізмів може варіюватися в залежності від культурного контексту та особистого досвіду співрозмовника.

Проаналізувавши 35 фразеологічних одиниць китайської мови зі складовою 鬼 - так само можемо зробити висновок, що сфера вживання цього концепту є досить таки широкою. На основі вище проаналізованих фразеологізмів робимо висновок, що фразеологічну одиницю «鬼» ми використовуємо для того, щоб:

- 1) Показати неприємні риси людського характеру, такі як хитрість, підступність;
- 2) Показати наявність небезпеки;
- 3) Показати щось або категорично хороше, або категорично погане (наприклад, 鬼斧神工 - неймовірна майстерність);
- 4) Продемонструвати незрозумілі обставини якоїсь певної дії («чорт поплутав», 鬼使神差);
- 5) Продемонструвати якісь «жахливі» ознаки (наприклад, вади зовнішності)

ВИСНОВОК ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ:

Українська та китайська фразеологія відображають різноманітні лексико-семантичні характеристики концепту «чорт». Українська фразеологія пов'язується з віруваннями, міфологією та християнською культурою, де «чорт» виступає як символ зла, гріху та диявола. В китайській фразеології концепт «чорт» має свої власні особливості, пов'язані з традиційною китайською міфологією та філософією.

Українська фразеологія використовує численні фразеологізми, де «чорт» є центральним елементом. Ці фразеологізми використовуються для передачі негативних конотацій, пов'язаних зі злом, покаранням та небажаними подіями. Вони відображають глибоко укорінені уявлення та стереотипи, пов'язані з боротьбою добра та зла, праведністю та спокусою.

З іншого боку, в китайській фразеології концепт «чорт» також має свої специфічні відтінки. У китайській культурі «чорт» асоціюється з міфологічними істотами, такими як «鬼» (guǐ) та «妖» (yāo), які виступають як примари, духи або надприродні істоти. У фразеологічних виразах «чорт» може мати значення страху, загадковості, невідомості або певної небезпеки.

Висвітлюючи лексико-семантичні характеристики концепту «чорт» в українській та китайській фразеології, можна зробити висновок, що в обох культурах цей концепт володіє сильним культурним навантаженням та відображається через багатий набір фразеологічних виразів. Обидва контексти показують наявність негативних конотацій, пов'язаних зі злом, небезпекою та загадковістю, що відображає певні уявлення та цінності відповідних культур.^[15]

Дослідження лексико-семантичних характеристик концепту «чорт» у фразеології в українській та китайській мовах допомагає краще розуміти культурні та ментальні особливості цих народів. Вивчення фразеологічних виразів пов'язаних з концептом «чорт» у різних культурах розширює наше знання про світогляд, цінності та способи вираження емоцій у різних мовах і культурах. У даному розділі ми надали оцінку емоційному забарвленню

фразеологічних одиниць китайської мови зібраних у добірку і дослідили семантичне поле використання фразеологічних одиниць з концептом «鬼». Можемо зробити висновок, що поле використання даних фразеологічних одиниць є доволі широким, а емоційне забарвлення - є переважно негативним.

ВИСНОВКИ

У ході роботи, пов'язаної з концептом «чорт», було розглянуто його вживання в китайській фразеологічній системі, а також вплив культурних, релігійних та історичних чинників на сприйняття цього концепту. Нижче наведені висновки, які можна зробити на основі проведеної роботи:

1. Культурна специфіка: концепт «чорт» є значущим елементом української та китайської фразеологічних систем. Обидві культури мають свої власні традиції, вірування та фольклорні звичаї, які впливають на сприйняття цього концепту.

2. Релігійний аспект: в українській культурі «чорт» пов'язаний з християнською традицією та віруваннями, тоді як у китайській культурі він має відношення до буддизму, даосизму та інших вірувань. Це релігійне значення впливає на сприйняття та вживання фразеологічних одиниць з цим концептом.

3. Історичний аспект: у обох культурах існує багато історичних, літературних та фольклорних розповідей, в яких згадується концепт «чорт». Ці розповіді формують уявлення про цей концепт та впливають на його сприйняття в культурному контексті.

4. Варіативність вживання: вживання концепту «чорт» у фразеологічних одиницях української та китайської мов має свої особливості. Вони можуть мати різні метафоричні та символічні значення, що відображають культурні відмінності та специфіку кожної мови.

5. Вплив на мовлення: вживання фразеологічних одиниць з концептом «чорт» збагачує мовлення та надає йому виразності, образності та емоційної сили. Це допомагає краще передати відтінки мовлення та виразити специфіку культурного сприйняття.

У рамках даного дослідження був проведений компаративний аналіз перекладу концепту «чорт/鬼» в китайській фразеологічній системі. Дослідження включало семантичний аналіз, аксіологічне позиціонування

концепту та огляд теорії фразеології. Це дозволило виявити особливості та тенденції в трактуванні концепту «чорт/鬼» в китайській фразеологічній системі.

Семантичний аналіз - виявив різноманітні семантичні відтінки, пов'язані з концептом «чорт/鬼» в китайській фразеології. Китайські фразеологізми, які містять цей концепт, часто асоціюються з міфологією та культурними уявленнями, пов'язаними зі світом духів та надприродного. Вони передають страх, загадковість та небезпеку, що властиві істотам «чорт/鬼».

Аксіологічне позиціонування концепту - свідчить про те, що в китайській фразеології переважають негативні конотації, пов'язані з ідеєю небажання, страху та зловещості. Це відображає особливості культурного сприйняття індивідумів в китайському суспільстві.

Дослідження китайської фразеології, пов'язаної з концептом «чорт/鬼», вказує на те, що цей концепт є важливою складовою культурної спадщини та менталітету китайського народу. Він використовується в фразеологічних виразах для передачі специфічних значень, емоцій та сприйняття світу.

Отже, китайська фразеологічна система виявляється багат шаровою та виразною в передачі концепту «чорт/鬼». Її унікальні особливості, пов'язані з міфологічними уявленнями та культурним сприйняттям, формують цінну складову китайської мови та культури в цілому.

Це дослідження виявило значимість та глибину фразеології в розумінні культурного контексту та менталітету народів. Дослідження концепту «чорт/鬼» в українській та китайській фразеологічних системах показало, як мовні засоби відображають культурні цінності, переконання та сприйняття світу. Це дозволяє зрозуміти значення і важливість фразеологічних одиниць як носіїв культурно-мовного досвіду та спадщини.^[15]

Загалом, дослідження виокремило особливості та спільні риси у сприйнятті концепту «чорт/鬼» українською та китайською фразеологічними системами. Результати показали, що вплив культурних факторів на сприйняття та

інтерпретацію концепту відображається у мовних засобах та фразеологічних одиницях. Це дослідження внесло свій внесок у розуміння культурних особливостей та впливу на мовну картину світу в українській та китайській фразеологічних системах.^[P]_[SEP]

Висновки на основі проведеної роботи свідчать про значення концепту «чорт» у фразеологічних системах української та китайської мов. Його вживання відображає культурні, релігійні та історичні аспекти кожної культури та впливає на сприйняття та мовний вираз. Дослідження цього концепту сприяє розумінню культурного контексту та взаємодії мовних систем.^[P]_[SEP]

Джерела

1. 现代汉语词典. 北京:商务印书馆, 2012, 1790 页
2. 马国凡. 成语. 呼和浩特:内蒙古人民出版社, 1978. 341 页
3. Галинська О. М. Фразеологізми як знаки культурної інформації / О. М. Галинська // Проблеми зіставної семантики: збірник наукових статей. – Вип. 10 / відп. ред. Корольова А. В. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2011. – Ч. 2. – С. 72-76.
4. Хома Н. Ономастичний простір в українських фразеологізмах (прислів'ях, приказках) / Н. Хома. // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія / М-во освіти і науки, молоді та спорту України / редкол.: В. Г. Матвіїшин та ін. – Івано-Франківськ, 2011. – Вип. 29/31. – С.411-413.
5. Mistrík J. Jazyk a řeč. 2. upravené. Bratislava: Mladé letá, 1999.
6. Сучасна українська літературна мова : підручник / А.П. Грищенко, Л.І. Мацько, М.Я. Плющ та ін.; за ред. А.П. Грищенка. — 2-ге вид. перероб. і допов. — К., 1997. — 493 с.
7. 邢福义, 汪国胜. 现代汉语. 华中师范大学出版社, 2011, 394 页
8. Долусова Н. В., Концепт телефонний дзвінок та його вербалізація в жіночих текстах (на матеріалі оповідань Д. Паркер), „Сучасні тенденції розвитку мов”, 2011, №6, с. 72–75
9. Селіванова О. О., Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми, Полтава: Довкілля-К, 2008.
10. Голубовская И. А. Этнические особенности языковых картин мира / И. А. Голубовская. – К. : ВПЦ «Київський ун-т», 2002. – 203 с.
11. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика : нариси / В. В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2007. – 263 с.
12. Ужченко В. Д. Актуальні питання розвитку української мови : [посібник для ^{СРП}магістрантів] / В. Д. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 146 с.
13. Nida E. A. Language, Culture and Translating (1993). Shanghai Foreign Language Education Press, 1993. 208 p.
14. Schmidt W. Deutsche Sprachkunde - Berlin: Volk und Wissen. 1967

15. Булаховський Л.А. Нариси з загального мовознавства. – К.: Радянська школа, 1959. – 308 с.
16. Медведєв Ф.М. Українська фразеологія: Чому ми так говоримо? – Харків, 1982. – 232 с.
17. Ужченко В.Д., Авксентьєв Л.Г. Українська фразеологія. – Харків: Вид-во Харківського державно
го університету —Основа, 1990. – 167 с.
18. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови. – К.: Наукова думка, 1973. – 279 с.
19. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови. – К.: Наукова думка, 1973. – 279 с.
20. 在线成语词典. URL: <http://cy.5156edu.com/>
21. 歇后语大全. URL: <http://wap.5156edu.com/xhy/>
22. 歇后语词典. URL: <http://www.esk365.com/xhy/> 46. 在线成语词典. URL: <http://chengyu.t086.com/>
23. URL: <https://slovnyk.ua>
24. URL: <http://sum.in.ua>
25. Коломієць М.П., Регушевський Є.С. Словник фразеологічних синонімів / Під ред. В.А. Винника, — К.: Рад. шк., 1988. — 200 с.
26. Фразеологічний словник української мови / Уклад.: В.М. Білоноженко та ін. — К.: Наук, думка, 1993.
27. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Підручник. — Полтава: Довкілля-К, 2008. — 712 с.
28. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Концепт ЖИТТЯ в українській фраземіці : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Ж. В. Краснобаєва-Чорна. – Дніпропетровськ, 2008. – 20 с.
29. Мацьків П. Концептосфера БОГ як відображення концептуальних просторів / П. Мацьків // Рідне слово в етнокультурному вимірі. - 2012. - 2012. - С. 197-203.

30. Селіванова О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти). Монографія. — К. — Черкаси: Брама, 2004. — 276 с.
31. Ужченко В.Д. Нові лінгвістичні парадигми „концепт — фразеологізм — мовна картина світу” // Східнослов’янські мови в їх історичному розвитку: збірник наукових праць. — Запоріжжя, 2006. — С. 146–151.
32. Колодко С.А. Китайсько-український словник: 80 000 слів. - К.; ТОВ «Видавництво «Консультант», 2004. - 1176 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

1. 鬼鬼祟祟 (guǐ guǐ suì suì) - таємничий, підозрілий
2. 鬼鬼咕咕 (guǐ guǐ gū gū) - шепотіти, таємничо говорити
3. 鬼使神差 (guǐ shǐ shén chāi) - «чорт поплутав»
4. 鬼魅 (guǐ mèi) - привид, нечиста сила
5. 鬼影 (guǐ yǐng) - привидна тінь
6. 鬼迷心窍 (guǐ mí xīn qiào) - «чорт поплутав»
7. 鬼火 (guǐ huǒ) - вогонь-привид
8. 鬼魂 (guǐ hún) - привид, дух
9. 鬼脸 (guǐ liǎn) - страшне обличчя
10. 鬼魂出竅 (guǐ hún chū qiào) - виходити з себе
11. 鬼怪 (guǐ guài) - монстр, демон
12. 鬼斧神工 (guǐ fǔ shén gōng) - майстерність, надприродна робота (дослівно - робота, виконана руками духів і божеств)
13. 鬼鬼唆唆 (guǐ guǐ suō suō) - хитрий
14. 鬼魂似的 (guǐ hún sì de) - як привид
15. 鬼點子 (guǐ diǎn zi) - хитрий план
16. 鬼吼狼嚎 (guǐ hǒu láng háo) - страшний крик
17. 鬼齷心 (guǐ sè xīn) - скупий, жадібний
18. 鬼混 (guǐ hùn) - неслухняний
19. 鬼門關 (guǐ mén guān) - близькість смерті, стан небезпеки (дослівно - ворота пекла)
20. 鬼魂出沒 (guǐ hún chū mò) - підкрадатись
21. 鬼打牆 (guǐ dǎ qiáng) - втрачати орієнтацію, заблукати
22. 鬼聲鬼氣 (guǐ shēng guǐ qì) - підозріло, зловісно

23. 鬼使神差 (guǐ shǐ shén chāi) - випадково, непередбачено
24. 鬼火連天 (guǐ huǒ lián tiān) - «палаючі привиди» (про війну)
25. 鬼哭狼嚎 (guǐ kū láng háo) - жалібні звуки (крик і плач)
26. 鬼魂不散 (guǐ hún bù sàn) - не залишати в спокої
27. 鬼蜮伎倆 (guǐyù jì liǎng) - коварна людина
28. 神眉鬼眼 (shén méi guǐ yǎn) - дивне обличчя (дослівно - брови ангела, очі диявола)
29. 做神做鬼 (zuò shén zuò guǐ) - підстава, «грати в диявольські ігри»
30. 神嚎鬼哭 (shénháo guǐkū) - крик/плач, жалібні звуки
31. 鬼话连篇 (guǐhuà liánpiān) - постійна брехня
32. 神出鬼没 (shénchū guǐmò) - невловимий, ніби привид
33. 神不知，鬼不觉 (shén bùzhī guǐ bùjué) - «навіть привиди та демони не помітили», тихо, непомітно
34. 心里有鬼 (Xīn li yǒu guǐ) - тривожно на душі
35. 装神弄鬼 (zhuāng shén nòng guǐ) - «прикидатись демоном», хитрити, брехати.^[P]_[SEP]